

Velen wilden snel terug naar hun eiland,
ook al was daar gebrek aan voedsel en brandstof

Thoolse evacués overstromen West-Brabant na inundaties

door Marianne de Hoogh-Andriessen

Na mijn verhaal in de Waterschans 2 van 2024 nu het
vervolg. Hoe ging het verder?

Mijn onderzoek maakt duidelijk hoe groot de impact is
geweest van de vergeten inundaties in 1944 van grote delen
van Zeeland, en zeker die op het eiland Tholen. Het stukje
Zeeland dat het dichtst bij West-Brabant ligt en waarvan
enige duizenden inwoners vooral richting Brabant trokken.

De inwoners van Bergen op Zoom en Halsteren werden
door de Duitsers verplicht om evacués op te nemen in hun
huis. Uitgezonderd waren die mensen of gezinnen waar dat
vanwege medische gronden niet mogelijk was. Wij komen
dit tegen in brieven van 15 maart en 5 april 1944. Deze
gezinnen staan met naam en adres vermeld. Er staat
letterlijk: 'Deze gezinnen komen niet in aanmerking om

Inundatie tijdens Pinksteren met zicht op de Langeweg met
huizen en schuren Anna Jacobapolder.

Foto Johannes C. de Rooij, Archief Tholen

evacuees in huis te nemen of zelf in huis te worden
opgenomen.' Maar het was ook zo dat de evacués gewoon
aan de deur kwamen vragen of ze zo lang mochten komen
inwonen. Op bijna alle verzoeken werd ingegaan. En je
moet niet vergeten dat ze met heel de familie voor de deur
stonden. Dus vader, moeder en kinderen en soms ook een
inwonende opa en/of opoe.

Natuurlijk wilden de evacués zo snel mogelijk terug naar
hun eigen woning, terwijl de oorlog boven de rivieren op
dat moment nog lang niet was gedaan. Speciale evacuatie-
bureaus moesten alles in goede banen leiden. In Breda
zetelde het evacuatiebureau voor Brabant en Limburg, in
Middelburg was ook zo'n organisatie actief. Samen met het
militaire gezag moesten ze dealen met de stroom mensen.
Tevens was er veel herstel nodig aan de woningen, maar
ook aan de landbouwgronden. Ook de gemeentes waar de
evacués werden opgevangen, wilden een zo snel mogelijke
repatriëring, want de druk op de plaatselijke gemeenschap
werd steeds groter.

Noodkreet

Dit blijkt uit briefwisselingen van die tijd. Zoals deze brief
van de burgemeester van Halsteren, J.M. Mastboom, van 13
april 1944 aan P. Staal, commissaris afvoer bevolking te
Eindhoven:

*'Zooals u bekend zal zijn is Halsteren buitengewoon welwillend
geweest om onderdak te verschaffen aan de bewoners van de
geïnundeerde gebieden. Ruim 2.100 evacuees zijn reeds inge-
schreven. Op een bevolking van 7.000 zielen acht ik dit aantal te
groot voor een goede gang van zaken. Bij mij bestaat in beginsel
geen bezwaar om een groot aantal evacuees te herbergen. Maar
ik zou dringend die gezinnen willen laten verhuizen, waar meer*

Langeweg en watertoren
vanaf de Poortvlietsedijk
tijdens de inundatie.

Foto Archief Tholen; fotograaf onbekend

dan een gezin is ondergebracht en tevens die gezinnen wier huisvesting door uw controleurs gebrekkig of ontoelaatbaar wordt geacht. Beleefd roep ik uw medewerking in om afdoende maatregelen te doen nemen.'

Daartegenover staat dan weer de noodkreet van de Thoolse gemeentes (van één gemeente zoals nu was nog geen sprake, de gemeente Tholen in zijn huidige

omvang dateert van 1995) zoals blijkt uit de volgende brief die werd verzonden op 2 oktober 1944 aan de burgemeesters van Bergen op Zoom, Halsteren, Steenberg en Nieuw-Vossemeer:

'Blijkens door ons ontvangen mededeeling komt het voor dat personen, welke hetzij met vergunning, hetzij zonder, tijdelijk hun woningen weder op het eiland Tholen betrekken, bij u

Opgeblazen brug over de Eendracht met houten noodbrug te Tholen.

Foto W. Cornelisse, Archief Tholen

Ten Ankerweg vanaf de molen tijdens de inundatie te Tholen.

Foto W. Cornelisse, Archief Tholen

verhuiskaarten aanvragen en hun distributiestamkaarten ongeldig laten maken. In verband met het feit, dat hun terugkeer slechts een tijdelijk karakter draagt en onmiddellijk gebonden is aan de oorlogstoestand, waarin zij verkeerden, - immers de vereischte vergunning tot terugkeer van het gewestelijk evacuatiebureau te Middelburg ontbreekt - achten wij het niet verantwoord om deze personen in het bevolkingsregister op te nemen, temeer waar de voedsel- en brandstoffenvoorziening van de bewoners van de stad Tholen en van hen, die wegens hun werkkring op het eiland Tholen moesten blijven, ons noodzaakt elke uitbreiding van het getal personen tegen te gaan.'

De druk is groot, dat maakt het eerste gedeelte van dit schrijven duidelijk. Tholen kan een toevloed van terugkeerders niet aan en wil iedereen die vanwege de noodtoestand naar West-Brabant is gegaan, het liefst ook daar houden. In ambtelijke taal:

'Elke uitbreiding drukt zwaarder dan wanneer het aantal inwoners van het eiland gebleven was als voor de evacuatie, zij temeer verplicht de aanwezige voorraad voedsel en brandstof, gelet op de noodtoestand welke er heerscht, te reserveeren voor en te distribueeren onder hen, die hier hun woonplaats hadden vóór het intreden van den noodtoestand.'

Daarop volgt een klemmend beroep op de Brabantse autoriteiten vooral begrip te tonen en mee te werken: *'Wij meenen dan ook goed te doen U op de hoogte te stellen van dit standpunt, dat wij noodzakelijkerwijze moeten innemen, in het vertrouwen, dat u mede zult werken iedere verzwarende van de levensmiddelen- en brandstofpositie op ons eiland tegen te gaan en verzoeken u beleefd geen verhuiskaarten af te geven en*

reeds afgegeven kaarten in te nemen, en de onder u ressorteerende distributiediensten, voorzooveel noodig, te instrueeren.'

Deze brief is getekend door de burgemeesters van Tholen, Sint-Annaland, Sint-Maartensdijk, Stavenisse, Poortvliet en Oud-Vossemeer.

Smeerboel

Voor de Zeeuwen die wel naar huis terug konden, was het leed nog niet geleden. Ze troffen veelal een vieze smeerboel aan, aangericht door al het zoute water. Veel huizen en

stallen waren ernstig beschadigd. De schouderders moesten eronder om alles weer een beetje op orde te krijgen. In september 1945 waren er ongeveer zeventienhonderd noodstallen gebouwd en elfhonderd noodwoningen, terwijl er nog ongeveer het dubbele aantal in aanbouw was. In *De Avondster* van 8 januari 1945 lezen we dat de door inundatie, bezetting

of oorlogsgeweld beschadigde boomgaarden en bomen niet mogen worden gerooid voordat de schade door de voorlichtingsdienst van de Rijks Tuinbouw nauwkeurig is opgenomen. Om de structuur van de bodem niet kapot te maken, mogen onder water gezette boomgaarden alleen worden gerooid bij vorst of bij droog weer.

Maar de druk bij de gemeenten die de evacués opvangen, blijft onverminderd groot. Op 6 maart 1945 schrijft het gemeentebestuur van Bergen op Zoom een brief naar de directeur van het evacuatiebureau Brabant en Limburg. De week daarvoor was de stad tot drie keer toe getroffen door inslagen van V1's, vliegende bommen die de Duitsers richting Antwerpen stuurden maar in Bergen op Zoom

De druk is groot, dat is wel duidelijk

Aantal evacués te Bergen op Zoom 1945

april	aantal	mei	aantal	juni	aantal	juli	aantal
1	2855	6	2215	4	1934	2	1244
8	2746	13	2136	11	1662	9	1152
15	2531	20	2028	18	1390	16	1128
22	2489	28	1919	25	1282	23	1075
29	2373					30	1056

neerkwamen. Daarbij vielen vele doden en gewonden. Naast de slachtoffers was er aan honderden woningen schade aangericht, waardoor veel huizen 'in onbewoonbare staat geraakten', aldus het schrijven van het Bergse gemeentebestuur;

'Het opnieuw onderbrengen van de vele dakloze ingezetenen zou ten dele kunnen worden opgelost, indien de vele hier aanwezige evacuees uit Tholen en andere gemeenten met enige spoed naar hun gemeenten van herkomst zouden kunnen terugkeren.

Deze terugkeer wordt echter door de volgende oorzaken gestagneerd en wel: ten eerste doordat sommige evacués liever in het bezit van hun evacuatievergoedingen blijven en ten tweede doordat terugkeer om militaire redenen niet toelaatbaar wordt geacht; terwijl de derde reden, te weten een beroep op de minder gunstige voedselpositie op het eiland, naar mijn oordeel thans geen belemmering voor den gewenste terugkeer zijn mag.

In verband met het bovenstaande moge ik u verzoeken, ter bevordering van een zo spoedig mogelijke onderbrenging van

de vele dakloze ingezetenen onzer stad, al uw invloed te bewerkstelligen zodat de verplaatsingen van de evacués ten spoedigste zullen gaan plaats vinden.'

Wekelijks werd bijgehouden hoeveel evacués er in de stad werden opgevangen waaruit duidelijk blijkt dat de opvang ook na oktober 1944 (Bergen op Zoom is 27 oktober bevrijd) nog lang is doorgelopen.

Een ander probleem dat zich voordeed, was de verzilting van de bodem door de langdurige blootstelling aan het zeewater:

'Door de hoge zoutconcentratie in het bodemvocht, wordt de slechte groei van de gewassen voor een belangrijk deel veroorzaakt door een storing in het calciumregime in de plant.'

Pas in de Bredasche Courant van 11 maart 1948 lezen we dat er in Tholen praktisch geen zout meer in de grond zit en de deskundigen van mening zijn dat in 1950 of 1951 de grond van alle Zeeuwse gebieden die geïnundeerd zijn geweest, weer normaal zal zijn. Om dat te bereiken is

Tholen onder water gezet, de evacuatie.

Foto Archief Tholen, fotograaf onbekend

De evacuatie, op de vlucht voor het water.
Foto Archief Tholen, fotograaf onbekend

vanaf mei 1945 het Bodemkundig Laboratorium van de Noordoostpolderwerken onder leiding van ir. Verhoeven begonnen met bodemonderzoek in Zeeland. Het laboratorium was speciaal hiervoor tijdelijk in Goes gevestigd. In 1946 werden 23.000 en in 1947 16.000 monsters grond onderzocht. Bij de eerste onderzoeken was het zoutgehalte van de destijds geïnundeerde gronden ongeveer 20 tot 25 gram per liter. Door de vele regen werd in 1948 bijna overal minder dan 1 gram per liter gemeten.

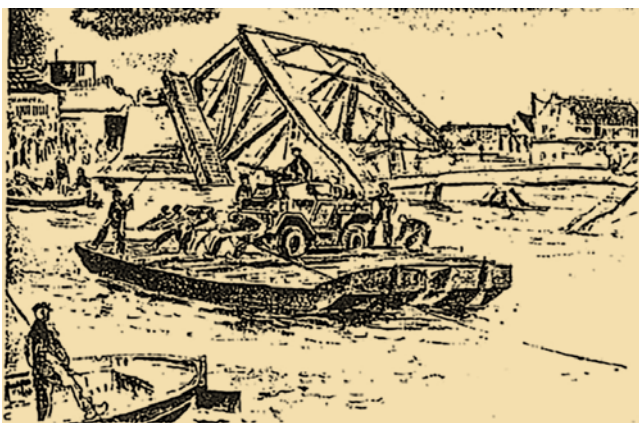
Ergers dan het zoutprobleem is echter de structuurwijziging van de grond door de inundatie. Het herstel hiervan is een langduriger proces. Om dat te bespoedigen stelde de Rijksdienst voor het Landbouwherstel² grote hoeveelheden

Gips is als een paracetamol voor de bodem

gips ter beschikking. De grote, positief geladen calciumionen nestelen zich tussen de negatief geladen kleiplaatjes. Daardoor worden die uit elkaar gedrukt en tegelijkertijd stabiel met elkaar verbonden. Dat draagt bij aan een rulle structuur. Andere positief geladen elementen, waaronder natrium, maar ook kalium en magnesium, worden daarbij uit het klei-humuscomplex gedrukt. Omdat natrium het zwakst gebonden is, komt dit makkelijk vrij en spoelt uit. Weg zout.³

Heimwee

Maar soms vind je de menselijke maat ook in deze situatie weer terug, zo blijkt uit deze brief van de burgemeester van Bergen op Zoom, Herman (H.B.J.) Witte op 20 maart 1945: *Tk heb de eer U hierbij terug te zenden een door u op 4 maart jongstleden verleende vergunning tot terugkeer naar St. Maartensdijk van den alhier geëvacueerde landbouwer Cornelis van Burgh met vrouw en dochter. Jammerlijk werd deze vergunning zeker om militaire redenen voor de uitreiking ingetrokken. In verband met de omstandigheid, dat zijn woning door oorlogsgeweld ernstig beschadigd is, maar vooral ook met het oog op den gezondheidstoestand van Burgh zelf, die bejaard als hij reeds is, volgens mijn persoonlijke overtuiging bovendien in zeer ernstige mate aan heimwee naar zijn woonplaats St. Maartensdijk lijdt, moge ik u dringend verzoeken thans aan van Burgh vergunning te willen verlenen om naar het eiland terug te keren. Nagenoeg dagelijks komt hij ter secretarie alhier om deze vergunning te vragen, waarbij hij dan, bij teleurstelling, allerlei verzuchtingen als: ik ga hier dood! enz. enz. slaakt, verzuchtingen, welke mijns inziens recht uit zijn hart opwellen, terwijl zijn ziekelijke gesteldheid meer en meer van zijn gelaat te lezen valt. Met klem moge ik u daarom verzoeken de spoedige*

Naast de in de lucht geblazen brug over de Eendracht wordt kort na de bevrijding van Tholen een Canadees verkenningssvoertuig op een geïmproviseerde pont naar het stadje overgebracht (tekening van de Canadese 'war painter' W.A. Ogilvie).

De bevrijders op weg naar Tholen met een noodpont.
Tekening W.A. Ogilvie, Archief Tholen

Stoofstraat in Poortvliet met rechts de nieuwbouwwoningen en in het midden het postkantoor.

Foto P. Ochtman, Archief Tholen

terugkeer van Burgh te willen bevorderen en de hiertoe nodige vergunning rechtstreeks aan mij ter uitreiking doen toekomen.'

Respect is dan op zijn plaats voor alle mensen die hiermee te maken hebben gekregen. Hun lijfspreuk 'Ik worstel en kom boven' indachtig.

Een uitgebreidere versie van dit verhaal vindt u op de website van de Geschiedkundige Kring; www.geschiedkundigekringboz.nl

MET DANK AAN:

Het West-Brabants Archief
 Het Zeeuws Archief
 Archief Tholen en archivaris Fred van den Kieboom

NOTEN

- 1 Proefschrift C. van den Berg, 1 juli 1952 Wageningen
- 2 De Rijksdienst voor het Landbouwherstel werd in augustus 1945 ingesteld en hield zich onder andere bezig met beheer van landbouwgronden en het afhandelen van bezettingsschade.
- 3 Vakblad Akkerwijzer, jaargang 2021 nr 2.

Inundatie tijdens Pinksteren 1944 met zicht op de Gereformeerde kerk van Anna Jacobapolder.

Foto Johannes C. de Rooij, Archief Tholen

Evacuatie
1944 families
Janus en
Kees de Wit in
Welgelegen.
Bron Archief Tholen

Naar aanleiding van het vorige artikel over de inundatie van het eiland Tholen waren er enkele mensen bereid om hun verhaal met mij te delen. Van enkele evacuees volgt hieronder hun verhaal.

Het eerste verhaal gaat over de familie Boogert. Drs. Henk Boogert vertelde ons over de tijd die hij samen met zijn ouders, broers en andere familieleden mocht doorbrengen op Vrederust.

Hendrik Marinus Boogert werd geboren op 28-12-1935 in Oosterland op Schouwen-Duiveland als tweede zoon van Lucas Boogert en Maatje Hage. Er waren in het gezin Boogert nog een oudere broer Marien en een jongere broer Kees. Zoals vele anderen hoorde het gezin op 23/24 februari 1944 dat ze binnen 10 dagen moesten vertrekken omdat de Duitsers alles onder water gingen zetten. Er werd eerst een familieraad georganiseerd binnen de familie Hage. De jongste zus van moeder Maatje Hage, Keetje (Corrie) woonde en werkte op Vrederust waar ze haar opleiding tot verpleegster had gehad. Met een dertigtal personen, allen behorend tot de familie Hage, vond men onderdak op Vrederust. Het gezin Boogert-Hage en opa Hage vonden onderdak bij de weduwe Mevr. Van der Veer-Rotte. Ze woonde op het einde van de Hoofdlaan.

Het gezin had in Oosterland een boerderij met een paard, een varken en koeien. De koeien werden in beslag genomen op één koe na die mee mocht naar Vrederust. Zo had men zelf melk. Het varken werd geslacht en meegenomen. Het

paard en de wagen mochten ook mee omdat vader dan zijn werk, hout halen in Putte voor de Duitsers, kon doen. Na korte tijd wilde vader dit niet meer. Hij was zwaar tegen de Duitse bezetting. De jongens gingen iedere dag te voet naar de School met den Bijbel in Bergen op Zoom op het Bolwerk.

In de zomer van 1944 besloten ze, omdat vader niet meer voor de Duitsers wilde werken, naar Joure in Friesland te gaan. Ergens in oktober gingen ze vanuit Joure, via Lemmer en Amsterdam met de trein weer naar Bergen op Zoom, terug naar Vrederust.

Begin november trokken ze met toestemming van de Engelse militairen in paviljoen 12, een barak, die daar door de Duitsers neergezet was. In december 1944 gingen ze wonen in het gebouw dat het 1e hoofdkantoor was. Nu is dat *de Spreng*. Er waren gedeelten afgezet met schotten zodat de ondergebrachte gezinnen wat privacy hadden. Uiteraard gingen de jongens op onderzoek uit. Ze ontdekten dat er een tunnel door de Duitsers was gegraven bij het vrouwenpaviljoen nummer 2. Natuurlijk namen ze een kijkje. Aan het einde van de ondergrondse tunnel vonden ze de bunkers die daar waren, waarin een ziekenhuis in aanbouw was. De muren van de tunnel waren geverfd met fosfor zodat ze lichtgevend waren.

Het tweede verhaal is dat van de familie De Jonge verteld door Cees De Jonge, geboren in 1956 op Tholen. Hij beschrijft de ervaringen van zijn vader.

Toen mijn ouders in 1990 van de boerderij *Hoeve Mon Desir* aan de Postweg van Poortvliet naar Tholen verhuisden bracht mijn vader Marien de inundatie en evacuatie van 1944 weer ter sprake. Hij nam me mee naar de Stapelakker in Halsteren. Op het einde van deze weg (op de rand van de Brabantse Wal) staat de boerderij van de familie Beyaerts. Mijn vader vertelde dat hij, zijn ouders en broer Lau en zijn daar een half jaar ingewoond hebben, en dat ze heel goed opgevangen werden door de familie Beyaerts. Mijn vader vertelde dat meerdere keren. Mijn grootouders droegen de klederdracht van katholiek Zuid-Beveland. Een van de dames Beyaerts kleedde zich met de klederdracht van mijn oma en ging zo op

Boerderij *Hoeve Mon Desir* aan de Postweg van Poortvliet naar Tholen. Bron Mevr. P. de Winter

Het volgende verhaal is van Gabriel (Briel) Boogaart uit Oud-Vossemeer.

Het gezin Boogaart woonde tijdens de oorlog in Oud-Vossemeer in een klein arbeidershuisje. Het huisje bestond uit een kamer met daarin een plattebuiskachel en twee bedsteden. daarboven was een vliering waar de kinderen sliepen.

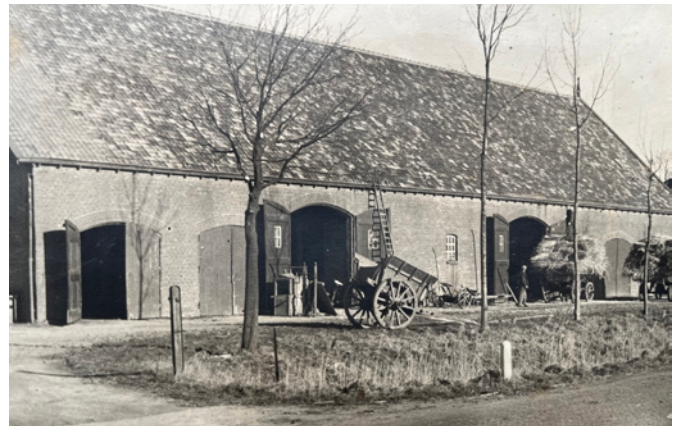
Op 8 februari 1944 was het 9e kind geboren van het gezin en op 20 februari moest het gezin halsoverkop vertrekken naar Halsteren, en wel naar de wijk Oudemolen, omdat het eiland onder water werd gezet door de Duitsers. Voordat men vertrok werd het varken nog geslacht zodat men wat vlees had. Ook de konijnen werden meegenomen naar Halsteren en kregen daar een hok.

Alle spullen van het gezin werden op een platte wagen met paard geladen. Daarna vertrok men te voet, Gabriel was op dat moment acht jaar, naar Halsteren. Omdat moeder pas bevallen was, mocht die met haar baby in een gerijke ook met paard plaats nemen.

Ze kwamen terecht op de Steenbergse weg ter hoogte van de smederij. Daar stonden twee voormalige cafés naast elkaar. Er was een grote zaal waarin het gezin gehuisvest werd. Vader maakte een schutting in de zaal van oude munitiekisten zodat het er iets warmer werd. Op de vliering

de foto! Na de verhuizing naar Tholen werd er weer contact gezocht en ging mijn vader regelmatig op bezoek bij Geert Beyaerts (2009 overleden). Het gezin bestond uit: Mijn opa Cornelis de Jonge (1876-1958), geboren op de Witte Hoeve te Ovezande, mijn oma Apollonia (Leune) de Jonge-Boonman (1875-1968), geboren te Borssele, mijn vader Marinus de Jonge (1918-2000) en mijn oom Laurentius (1913-2003), geboren te Ovezande. Twee broers van mijn vader (Adriaan en Pieter) woonden in 1944 elders in Nederland.

Overigens hadden ze al eerder met de Duitsers te maken gehad. In het oude huis van de *Hoeve Mon Desir* was er op een gegeven moment een overnachting van een aantal Duitse soldaten. Deze Duitse soldaten trokken de volgende morgen verder Zeeland in. Ik ben er echter niet zeker van of dit in dezelfde periode was als de inundatie. In 1954 werd het oude huis afgebroken en werd er een nieuw huis gebouwd vanwege de huwelijksplannen van mijn ouders.

sliepen de kinderen. Aan de ene kant sliepen de jongens en aan de andere kant de meisjes. In 1945 werd het tiende kind van het gezin Boogaart geboren in Halsteren.

Het gezin verbleef 1 ½ jaar in Halsteren omdat hun woning in Oud-Vossemeer compleet onbewoonbaar was geworden. Vader verdiende de kost in die tijd als landarbeider bij een boer in de Welberg.

Kees Nefs, de broer van Nelly Nefs-Paulussen, wist zich ook nog iets te herinneren:

In buurtschap de Vetterik kwamen opvallend veel mensen uit Oud-Vossemeer terecht. Een mogelijk reden hiervoor kan zijn, volgens Kees, dat dit deel van het eiland katholiek is en men daarom naar dit buurtschap ging. Vaak werd er op verzoeken ingegaan. De saamhorigheid was groot. Men wilde elkaar helpen. Zo was er een gezin met 10 kinderen, waar een gezin met 10 kinderen bij kwam wonen. Ook was er een gezin dat onderdak kreeg bij een oud vrouwtje met een klein huisje. De kinderen, ik meen vijf, moesten dan 's avonds bij de burens in de schuur gaan slapen en dan 's morgens weer terug naar hun moeder bij het oude vrouwtje. Dan was het wassen, eten en hup naar school.

Jan van Trijen uit Halsteren wist ook nog het een en ander.

Op de boerderij *Onverwacht* woonde toen de familie de Wit-van Trijen. Hier was de familie Janssen uit Tholen ondergebracht. Hector Janssen was wethouder. Leen Janssen, de broer van Hector, was er ook ondergebracht samen zijn vrouw Barbera Quist.

Ze waren tuinders en huurden land van de Wit om rode peen te telen om zo een boterham te verdienen. In de provincie Noord-Brabant mocht je echter geen rode peen telen. Daarom werd er door de tuinders uit Bergen op Zoom aangifte gedaan bij de politie. Omdat het land verhuurd was aan Zeeuwen kon men er niets tegen doen

Kees Bovée wilde ook met ons zijn verhaal delen.

Kees was destijds een manneke van 12 jaar en ze woonden in de Dorpsstraat 73 in Halsteren.

In februari 1944 werd er aan de deur gebeld door een jongeman die zich voorstelde als Wannes Wessels. Hij vroeg aan zijn vader of ze plaats hadden voor hem, zijn broer en twee zussen. Allen waren ongehuwd. Vader Bovée vond het goed en de evacuees kregen de voorkamer toegewezen om er te wonen en als slaapkamer werd voor de twee zussen de logeerkamer ingericht. Beide broers sliepen op de zolder. Enige dagen daarna kwamen er wat eigen spulletjes. Ze kwamen uit Scherpenisse en hadden daar een bakkerij en een winkel.

De broers zochten werk om wat te doen te hebben en vonden dat in de bakkerij van Jan Verswijveren. De bakkerij was niet meer in gebruik omdat Jan Verswijveren overleden was en zijn zoon Willy nog te jong was om de bakkerij te runnen. Die bakkerij was ook gelegen in de Dorpsstraat waar nu cafetaria Plaza gevestigd is. Vaak ging Kees een kijkje nemen in de bakkerij om te zien hoe het er aan toe ging en zag hoe andere geëvacueerden van het eiland hun zakje meel

omdat in Zeeland wel rode peen geteeld mocht worden.

De buitendijk was verhuurd aan tuinders uit Bergen op Zoom om daar 's morgens rond 04.30 uur met de zeis gras te maaien voor het kleinvee dat ze hadden. Dat was zwaar werk en zodoende waren ze dan al om 05.00 uur bezweet van het maaien.

Bij politiemann Mannien in de Dorpsstraat had moeder Duinhouwer met haar zoon Adrie en haar schoonzus uit de polder bij Scherpenisse onderdak gevonden. Adrie was 6 jaar oud en maakte zo zijn allereerste schooldag in Halsteren mee.

De familie van der Werf uit Scherpenisse was ondergebracht bij de familie Sebregts in de Dorpsstraat.

Het huis van Cees Bovée
bron Dhr. Cees Bovée

brachten om er door deze bakkers brood van te laten maken. Als dank bakten ze zaterdags echte Zeeuwse bolussen voor de familie. Wat het gezin Bovée ook bijzonder opviel was dat de zondagsheiliging hoog in het vaandel werd gedragen door de familie Wessels. Ze hadden er geen benul van dat zo iets bestond. Zelfs het eten voor de zondag werd zaterdags al klaar gemaakt. vanaf dat moment klaagden ze niet meer als ze soms 's middags naar het lof moesten.

Bijzonder om te vermelden is ook wel dat tegen het eind van de oorlog toen de Duitsers in paniek raakten een Duitse soldaat naar hun garage liep, de beste fiets uitzocht en ermee vandoor ging. Helaas was dit de fiets van Leen Wessels waar hij thuis altijd brood mee rondbracht.

Een paar maanden voor de bevrijding ging de familie Wessels terug naar huis in Tholen. Dat was achteraf maar goed ook omdat in de nacht van de bevrijding een granaat het huis van de familie Bovée trof. Hij was door een zijraam aan de voorkant van het huis naar binnen gevlogen en daar ontploft. Het spaarzame meubilair wat er nog stond was aan gruzelementen. De scherven waren zelfs door het plafond en het bed van de logeerkamer gevlogen, De familie Bovée zelf had zijn toevlucht tot de kelder gezocht.

Het huis van Verswijveren aan de Dorpsstraat 82 te Halsteren.
Bron Heemkundekring Halsteren

De overgrootmoeder van Anton van Oost, mevrouw van Oost-Gelderblom schrijft in de volgende brief op 1 november 1944 over haar ervaringen in Halsteren. Zij was daar terecht gekomen bij de familie de Koning.

“Wij maken het allen gelukkig goed en zijn tot op heden de oorlog goed doorgekomen. Zoals je misschien weet kwamen de bombardementen zaterdag hier en was de Halsterenseweg nog niet zonder gevaar. Vooral door de beschietingen van de Duitse troepen. Dit is tot op heden nog niet gebeurd en Steenbergen is op dit ogenblik nog niet bevrijd. Wij zullen maar hopen dat we er vanaf zijn.

Wij waren van plan om naar Tholen te gaan (hadden hier één kamer) dus vrijdag naar de brug toe geweest, doch er mocht niemand over de brug. Hebben daar een groot uur kou geleden en zijn terug gegaan. Ook de Koning, vrouw en dochter. Toen hebben we maar besloten te blijven en de kelder in te gaan. We zaten er met twintig personen in en hadden, al was het niet groot, allen plaats om te liggen. Wij hebben vier nachten in de kelder geslapen en Bet is er drie dagen in geweest. Ze had er gezelschap van een vrouw die er lag met een kind van drie dagen oud. Er was nog een vrouw met een kind van drie maanden en een met een kind van vijf maanden. Wij hebben één bange nacht gehad van zaterdag

op zondag. Er zijn toen op huis en schuur op kleine en wat grotere afstand 14 granaten gevallen wat natuurlijk ongelofelijke ogenblikken geweest zijn. De andere nachten zijn voor ons kalm verlopen. Halsteren zelf is weinig beschadigd. Bij ons zijn er 20 ruiten stuk, verder geen schade. Dus alle best afgelopen. En laten we nu maar eens hopen dat het voor ons klaar is. Zaterdag werden er op de werf en in de wei hier bij ons een tank opgesteld en werd het vuur geopend op de Lepelstraat. Wij zitten dus volop in

Mevrouw van Oost-Gelderblom.
Bron Dhr. A. van Oost

het vuur dus bange uren. Wij lopen geregeld bij het afvuren rond. Het is of het misschien oefenen is. Er zijn hier ontzettend veel tanks gekomen. De werf staat overal vol. Naar men zegt zitten er op het land nog Duitse troepen, dus zal er misschien nog wel gevochten worden. Konden we maar naar het eiland terug naar dorpen die te bereiken waren. Mocht het hier voor ons zo aflopen ben ik blij dat ik dit heb meegemaakt en niet op het eiland. Hier is door de Duitse troepen bij het verlaten van Halsteren niets vernield, verbrand of gestolen. Dat is niet overal zo. Heb woensdag mijn paard te Moerstraten gehaald en in het eiland Tholen gebracht. Nu hoor ik hier dat de boer waar hij was dood is. De een zegt geschoten en anderen door een granaatscherf en dat zijn schuur verbrand is. Daar is ontzettend veel vernield.”

Aldus beschrijft mevrouw van Oost-Gelderblom haar ervaringen.

De verwoeste brug bij Tholen.
Bron Archief Tholen